

Motion till riksdagen 2018/19:2745

av **Rebecka Le Moine (MP)**

Hushållning av skogens resurser

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en hushållningsplan för skogens resurser och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utforma målsättning för en hållbar åldersfördelning för den brukade skogen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skydda all kvarvarande gammelskog med höga biologiska värden och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förändra skogsbruket till att bli ett mer kalhyggesfritt skogsbruk och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utforma en plan för hur skogen kan användas för bästa klimatnytta och tillkännager detta för regeringen.

Högt tryck på skogen

Skogen är en fantastisk resurs som bjuder på många ekosystemtjänster, för rekreation, biologisk mångfald, som råvaruresurs och många andra värden. Därför måste skogen förvaltas hållbart och långsiktigt. Det finns många olika statliga satsningar och nationella mål som berör skogen och dess användningsområden, allt från en ökad ekoturism till en större export av skogliga råvaror. Enligt nationell målsättning ska både miljömålen kopplade till skog nås, samtidigt som vi ska ställa om till ett fossilfritt Sverige, med höga ambitioner för att få en biobaserad ekonomi. Exempel på steg i denna riktning är reduktionsplikt, biobränsle till flyg, trä som byggråvara och ersättning av bomull med viskos eller lyocell och kemikalier från träråvaror. Sammantaget ökar detta trycket på skogen som råvara, men trots att det finns många viljor är den totala arealen produktiv skog legat konstant mellan runt 23 miljoner hektar, åtminstone sedan 1950-talet (1).

En hushållningsplan

Om en hushållningsplan görs finns möjlighet att leverera råvara till industrin samt skapa annat högkvalitetsvirke, samtidigt som miljömålen kring biologisk mångfald kan nås.

Detta skulle även kunna användas som stöd och vägledning till skogsnäringen över vilka trädsorter som kan tänkas efterfrågas om 20, 40, 60, 80 men även flera hundra år från nu.

Då vi har flera miljömål som måste levas upp till bör en balans hittas och den måste bygga på de planetära gränser som finns. Grundantagandet för att beräkna vad som finns tillgängligt bör utgå från naturens gränser, det vill säga 20 % avsättning, 30 % hyggesfritt skogsbruk samt 50 % trakthyggesbruk med naturhänsyn. Det skulle innebära en fördelning enligt:

- - 4,6 miljoner hektar skyddad produktiv skogsmark
- - 6,9 miljoner hektar brukad skog med kalhyggesfria metoder
- - 11,5 miljoner hektar brukad skog med kalhyggesbruk

När ramarna för uttagen är satta kan realistiska modeller utvecklas för vad skogen kan bidra med för att lösa övriga miljömål till exempel om minskade klimatutsläpp, minskad användning av giftiga kemikalier och avfall. Då kan riksdag och regering få realistiska underlag och få en möjlighet att prioritera mellan olika användningsområden av skogen. Med 20 % avsättning och 30 % till med möjlighet till högre naturvärden finns alla förutsättningar att skogen också kan användas för ändamål som t ex naturturism, rekreation med mera. På detta sätt kan synergier mellan olika satsningar skapas och risken för att en lovvärd satsning på biobränslen inte uttraderar möjligheten att nå målet om biologisk mångfald eller ökad turism.

En skogsbudget skulle kunna effektivisera statens eget skogsbruk, förbättra ändamålsenligheten i olika statliga satsningar samt ge skogsägare ökad förutsägbarhet och större möjligheter att göra rätt investeringsval. En skogsbudget skulle också öka chanserna att nå flera av de nationella och globala miljömålen. Det skulle vara en vinn-vinn-vinn-lösning.

Jag föreslår därför att ansvariga myndigheter (Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen) får i uppdrag att göra en uppskattning av vad som rimligen kan plockas ut ur skogen. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna som sin mening.

Skev åldersfördelning

Idag är 90 % av skogen påverkad av skogsbruk på ett eller annat sätt, samtidigt som avverkning klassas som den största anledningen till att arter rödlistas i dag i Sverige (2). I stort sett domineras Sveriges skog av ungskog, då 61 % av Sveriges skog är yngre än 60 år idag (2). Det råder en kraftig obalans i åldersfördelningen i Sveriges skogar (3). Med dagens utveckling kommer all äldre skog utanför skyddade områden att avverkas inom 20 år (2). För att kunna behålla den biologiska mångfalden som är beroende av äldre skog, behöver vi öka andelen skog över 120 år.

Jag föreslår att berörda myndigheter utformar målsättningar om en hållbar åldersfördelning för den brukade skogen, med mål om att öka andelen gammelskog på sikt. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna som sin mening.

Minska andelen kalhyggen

Kalhyggen vet vi är förödande för både biologisk mångfald och därför måste förändringar göras i hur skogsbruk bedrivs på den allra största delen av svenska skogslandskapet som inte skyddas (2). För att lagra kolet i skogsmarken ska kalhyggen undvikas i största mån. Så länge krontäckningen är tillräckligt stor över skogsmarken kommer kolet bundet och lagrat i skogsmarken att bevaras där utan stora läckage som vid kalavverkning. Samtidigt som denna typ av skogsbruk gynnar klimatet kommer det även att gynna skogens ekosystem i form av större biologisk mångfald knuten till småfågelfaunan, hänglavsfloran, marksvampsvunnen och så vidare (4).

Död ved kommer dock även i dessa brukade skogar att bli en bristvara då skogen faktiskt brukas. Men till skillnad mot kalhyggena finns i dessa kalhyggesfritt brukade skogar större chanser att lagra kol i marken, bevara biologisk mångfald knuten till skoglig kontinuitet samt skapa bättre förutsättningar för mångbruk, det vill säga använda skogsmarken till andra inkomstkällor så som renbete och naturturism men också välfärdsnyttor som t ex läkande nytta vid rehabilitering av personer med symptom av utbrändhet. Kalhyggen och trädplantage erbjuder inte dessa andra nyttor och inkomstmöjligheter för mångbruk av skogen.

Jag yrkar att berörda statliga och kommunala aktörer i skogsbruket höjer andelen kalhyggesfritt naturnära skogsbruk som gynnar både sociala och biologiska värden. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna som sin mening.

Skydda gammelskogarna

Enligt Nagoyas mål 11 ska minst 17 procent av landarealen i ekologiskt representativa naturtyper skyddas till år 2020. Vi har även det nationella miljömål med ett av regeringen antaget mål om att minst 20 % av skogen ska skyddas för att nå målet om "Levande skogar". Vetenskapen talar om att uppemot 30 procent är tröskelvärdet, och enligt vissa forskare i både Storbritannien och Nordamerika pratar om "Half Earth", det vill säga 50 % bör skyddas för naturens skull (5). Idag är siffran för det formella skyddad av produktiv skogsmark 5 %, cirka 1,15 miljoner hektar. Till det kommer cirka 5 % frivilligt skyddad skog. Trots goda insatser och krafter saknas det cirka 10 % produktiv skog, 2,3 miljoner hektar, vilket måste skyddas snarast.

Skogsstyrelsen bedömde 2008 att det totalt i landet fanns cirka 2,2 miljoner hektar kontinuitetsskog utanför skyddade områden. Om en räknar skogsmark som ännu inte har kalavverkats är det 4 miljoner hektar produktiv skogsmark utanför fjällkedjan.

Uppskattningarna av arealen kontinuitetsskog är därmed tämligen ungefärliga. I praktiken har det varit viktigare att identifiera förekomsten värdekärnor, eller skogsmark med dokumenterat höga naturvärden, med tanke på behovet av att prioritera vilka marker som ska skyddas först. Enligt Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket fanns det vid årsskiftet 2015/16 530 000 hektar dokumenterat skyddsvärd produktiv skog utanför fjällkedjan som fortfarande saknade områdesskydd av något slag (6). Dessa skogar bör prioriteras i första hand.

Jag föreslår att skydd ges till alla kvarvarande kända gammelskog och naturskog med höga biologiska värden som idag är identifierade men som saknar skydd. All sådan skog på statlig mark ska bevaras direkt men till privata

skogsägare ska en skälig ersättning utgå. Vi måste låta de planetära gränserna vara riktlinjen. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna som sin mening.

Prioritera klimatnytta

Enligt FN:s globala hållbarhetsmål får man inte försämra möjligheten att uppnå ett mål för att uppnå ett annat (7).

Det är av yttersta vikt att skogen som avverkas kommer till största möjliga klimatnytta. Många forskare menar på att den bästa klimatnyttan görs om man låter gammelskog stå kvar och lagra kol, och att det är nödvändigt för att nå Parisavtalet att mer kol bindas och lagras på något sätt. Det norra halvklotets boreala barrskogar är landjordens största kollager efter världshaven. Jämför man olika typer av skog innehåller boreala, det vill säga nordliga, skogar störst andel kol. Knappt 60 % av allt kol som är bundet i världens skogar finns i de boreala skogarna. I svenska skogar är två tredjedelar av kolet lagrat i marken och en tredjedel i trädets olika delar (8). Om allt detta kol skulle omvandlas till koldioxid skulle det motsvara 11 miljarder ton CO₂. Det motsvarar i sin tur cirka 20 % av de årliga globala utsläppen av växthusgaser (9).

En klimatnytta kan göras i långlivade produkter som har en lång livscykel och ersätter andra alternativ. Men idag blir omkring 70–80 procent av den svenska vedråvaran från skogen kortlivade produkter, så som pappersmassa, papper och biobränsle. Eftersom att det förbränns inom 1–3 år kan det inte klassas som klimatnytta. Vid förbränning av biobränslen frigörs koldioxid omgående vilket bidrar till växthuseffekten på samma negativa sätt som fossila bränslen. Det tar många år att kompensera för dessa kolutsläpp: i ett 50–100-årsperspektiv kan biobränslen ha en högre klimatpåverkan än fossila bränslen på grund av ett lägre energiinnehåll än olja och kol. Mer koldioxid släpps därför ut per energienhet (10–15). Det kan i sin tur leda till att jorden passerar tröskelvärden i klimatsystemet (16).

Husbyggnation är däremot ett exempel där klimatnytta kan göras. Idag är betong fortfarande det vanligaste materialet för byggnadsstommar i större svenska hus, följt av trä och metall. Betong är det material som har störst klimatpåverkan. Det beror både på att cementtillverkning är en energiintensiv process och att de kemiska processerna vid tillverkningen i sig bildar koldioxid. I en rapport från Linköpings universitet konstaterade man att ett industriellt flerbostadshus i trä har 40 % lägre CO₂-utsläpp än ett jämförbart betonghus (17).

Ny forskning visar att man inte kan få ut alla klimatrelaterade ekosystemtjänster (bränsle, virke, högre albedoeffekt, kolinlagring) ur skogen samtidigt, utan att avvägningar behöver göras (18).

Jag föreslår att en utredning om hur skogen bäst tillför klimatnytta genom att på minska andelen av kortlivade produkter och öka andelen långlivade produkter som binder in koldioxid i många decennier. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna som sin mening.

Referenser:

1. http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START__MI__MI0803__MI0803A/MarkanvJbSk/table/tableViewLayout1/?rxid=4f911453-6dfc-4c6b-91ae-53110ff97055#
2. https://www.artdatabanken.se/globalassets/ew/subw/artd/2.-var-verksamhet/publikationer/6.tillstandet-i-skogen/rapport_tillstandet_skogen.pdf
3. Riksskogstaxeringen
(skogsstatistik.slu.se/pxweb/sv/OffStat/OffStat__ProduktivSkogsmark__Areal/PS__Areal_aldersklasser_1923_tab.px/)
4. <https://www.wwf.se/press/pressrum/pressmeddelanden/1368693-skogen-kan-skotas-mer-klimatsmart>
5. <https://www.half-earthproject.org/>
6. Se sid. 41 i regeringsuppdraget ”värdefulla skogar”
<http://www.naturvardsverket.se/upload/miljoarbete-i-samhallet/miljoarbete-i-sverige/regeringsuppdrag/2017/vardefulla-skogar-redovisning-av-regeringsuppdrag-2-170130.pdf>
7. <http://www.globalamalen.se/>
8. <https://www.skogsstyrelsen.se/miljo-och-klimat/skog-och-klimat/skogen-lagrar-kol/>
9. Se IPCC 2014 https://www.ipcc.ch/pdf/assessment-report/ar5/wg3/drafts/fgd/ipcc_wg3_ar5_summary-for-policymakers_approved.pdf
10. <http://iopscience.iop.org/article/10.1088/1748-9326/aaac88>
11. http://www.easac.eu/fileadmin/PDF_s/reports_statements/Forests/EASAC_Forests_web_complete.pdf
12. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1111/gcbb.12110>
13. <https://ucanr.edu/sites/forestry/files/212529.pdf>
14. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0921800915004164>
15. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/anie.201200218>
16. <http://www.pnas.org/content/105/6/1786>
17. Brege, S., Nord, T. & Stehn, L. (2017). Industriellt byggande i trä - nuläge och prognos mot 2025. Linköping: Linköping University Electronic Press,
<https://www.skogsindustrierna.se/siteassets/dokument/rapporter/forskningsrapport-inklusiveindata-for-bedomning-av-klimat-effekt-av-okat-trabyggande.pdf>
18. <https://www.nature.com/articles/s41586-018-0577-1>

Rebecka Le Moine (MP)